

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Letnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din.
Mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici številka 23.
Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953

LETO XI.

Telefon št. 2552

LJUBLJANA, v četrtek, dne 27. decembra 1928.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 152.

Načrt zakona proti nepošteni konkurenci.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdelalo in razposlalo gospodarskim korporacijam v izjavo načrt zakona proti nečestni tekmi (umazani konkurenci). S tem je končno vendar ustrezno želji gospodarskih krogov in neobhodni potrebi po zakonu, ki naj zaščiti reelnega trgovca, obrtnika in industrijca pred umazaniam in nepoštenim tekmovanjem, ki se je razpaslo osobito po vojni, ko so se med poslovne kroge vrinili tudi številni elementi, ki ne poznajo prav nikake trgovske in poslovne morale in bazirajo svoj zaslužek v glavnem le na prevari kupujoče javnosti. Uspeh umazane konkurence in njeno oškodovanje poštene in solidne trgovine je tem večje, ker postopajo taki konkurenti običajno na zelo rafiniran način, tako da jim po obstoječih predpisih ni mogoče priti do živega in da se poslužujejo metod, ki radi svoje nenavadnosti še posebe učinkujejo na odjemalce.

Od strani gospodarskih korporacij se je osobito Zbornica TOI že ponovno zavzela za to, da se uveljavi tudi pri nas zakon proti nepošteni konkurenci. Stavila je že leta 1925 konkretne predloge za ta zakon ter osobito opozarjala na jako dobre zakone te vrste v Nemčiji in Avstriji, ki bi se v glavnem mogli recipirati tudi za našo državo.

Ministerijski načrt zakona proti nepošteni tekmi kaže po svojem sistemu in tudi po vsebini določil veliko podobnost s tozadevnim nemškim in avstrijskim zakonom. Deli se na štiri poglavja. Prvo poglavje obravnava državljansko pravno (civilnopravno) zaščito. V prvem delu poglavja je predvsem takozvana »generalna klavzula« v členu 1., kjer pravi, da se morajo proti vsakomur, ki v gospodarskih poslih stori kako dejanje, ki se protivi dobrim običajem v konkurenci, podzvati po tem zakonu predvidene mere, da se prepreči izvršitev takega dejanja in odstrani nekorektni učinek, ki ga je povzročilo. Zahtevati

se more tudi odškodnina za povzročeno škodo. V nadaljnjem našteva osnutek kazniščno poedne primere dejanj nepoštene konkurence in sicer nepošteno reklamo, lažljivo označbo izvora blaga, črnenje podjetja, zloraba označbe in vnanje ureditve tuje podjetja, nepošteno konkurenco, ki jo stori pomožno osebje in izkoriščanje tega osebja s strani konkurenta.

Med administrativnopravnimi predpisi (drugo poglavje) ureja zakonski načrt predpise o označbi števila, mere in težine ali izvora blaga, dalje razprodaje in prodaje s popustom, predpise o blagu iz stečajne mase, iz eksekutivne dražbe in iz razprodaje, prepoveduje takozvani »Schneeball- und Kuponsystem« in premijske poste.

Pravico do tožbe na podlagi predpisov o državnopravni zaščiti (prva glava) daje zakonski načrt prizadetemu podjetju in združenju, v nekaterih primerih pa samo prizadetemu tekmeču. Razsoja v teh primerih »prvostepeni sud«, ki je pristojen za trgovske spore. V drugem poglavju našteva načrt prestopke, ki se kaznujejo z globo, odnosno z zaporom (nepoštena reklama, lažna označba blaga, črnenje, zloraba označbe, brezpravna objava dnevnih novosti in vestí, podkupovanje, izdaja in izkoriščanje poslovnih tajnosti, nepoštena konkurenca pomožnega osebja in njega izkoriščanje po drugih tekmečih). Kaznuje se samo na tožbo prizadetega privatnika. Pristojna so redna sodišča (prvostepeni gradjanski sodovi). Kazen je 7 dni do 1 leta ali globa od 500 do 50.000 Din, ali oboje skupaj.

Prestopke administrativnopravnih predpisov (tretje poglavje) kaznuje politična oblast z globo od 50 Din do 10.000 Din, v primerih neizterljivosti z zaporom najdalje na 1 mesec dni.

S tem smo očitli glavna določila zakonskega osnutka. V prihodnjem članku hočemo navesti o tem načrtu nekatere kritične pripombe.

Znižanje obrestne mere za vloge pri bankah.

Radi novega rentnega davka.

Društvo bančnih zavodov v Sloveniji je objavilo v »Uradnem listu« od 22. t. m. naslednji razglas:

»Dne 1. januarja 1929. se uveljavlja novi zakon o neposrednih davkih, po katerem se bodo obdačevale obresti hranilnih vlog z 8%-nim davkom na rente.

Ta davek obremenja po členu 70. navedenega zakona davčne zavezanca, t. j. v tem primeru vlagatelje. Pobirali pa ga bodo ob izplačevanju ali kapitaliziranju obresti denarni zavodi, kjer je denar naložen.

Podpisani člani Društva bančnih zavodov v Sloveniji bodo torej odbijali po zgoraj citiranih določbah zakona o neposrednih davkih od dne 1. januarja 1929. vlagateljem 8% davek na rente ter ga odvajali državni blagajni.

V Ljubljani, dne 20. decembra 1928.

Češka industrijska banka, podružnica, Ljubljana; Hipotekarna banka ljubljanskih hranilnic, Ljubljana; Jadransko-podunavska banka, podružnica, Ljubljana; Jugoslovanska banka, podružnica, Ljubljana; Komercijalna banka, podružnica, Ljubljana; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana; Obrtna banka, Ljubljana; Prometna banka, Ljubljana; Prva hrvaška štedionica, podružnica, Ljubljana; Zadruga banka, Ljubljana; Za-

družna gospodarska banka, Ljubljana; Celjska posojilnica d. d., Celje; Jugoslovanska združena banka, podružnica, Maribor.

Iz gornjega razglasa je razvidno, da bodo banke v Sloveniji od 1. januarja t. l. pri izplačilu ali pripisu obresti odbile novi rentni davek, ki znaša 8% od vsote naraslih obresti. S tem pa se dejansko za vlagatelje znatno zniža čista obrestna mera in sicer pri nominalni 5-odstotni obrestni meri na 4,6%, pri 6-odstotni nominalni obrestni meri na 5,52% in pri 7-odstotni nominalni obrestni meri na 6,44%.

Gospodarski položaj Avstrije.

Pravkar priobčeno poročilo Avstrijskega zavoda za konjunkturno raziskovanje se zadovolji z ugotovitvijo, da velja v zadnjem poročilu izrečena sodba tudi še danes. V splošnem se potrjuje naziranje, da se brezposelnost nekoliko dviga, a to samo v posameznih slučajih. Zlasti obširno se bavi poročilo s spremembami na mednarodnem denarnem trgu in ugotavlja, da je razmeroma visoka obrestna mera v raznih deželah v zadnjih mesecih brez dvoma imela to posledico, da je ponudba inozemskih kreditov v Avstriji bistveno padla. Pri merjanju obrestne mere pravi, da je le-ta v teku zadnjih mesecev za dviganjem na svetovnih trgih precej za-

ostala. To ne velja samo za razmerje do dolarja, kojega obrestna mera se je posebno visoko dvignila, temveč tudi za primerjanje z obrestno mero večine evropskih in posebno srednjeevropskih deviz. Zato je naložba kapitala v Avstriji neugodnejša kot razmeroma v Nemčiji ali v Ogrski. — Še nadalje ugodne so produkcijske številke kovinske industrije, nekoliko boljše tudi številke bombazne industrije. Dejstvo poslabšanja splošne kupčije se razvidi zlasti iz nazadovanja blagovnega prometa pri zveznih železnicah.

Poročilo navaja seznam o gibanju novih registracij in izbrisov tvrdk v duajškem trgovskem registru, iz kojega registra je razviden vsakraten konjunkturni položaj. Kriza v letu 1924 je dovela do nenadnega znižanja novih registracij, ki so padle od 315 v februarju na 102 v novembra 1924 in nato polagoma naprej na 50 v avgustu 1926. Kljub dvigu po tem nizkem stališču je prišlo zmeraj zopet do padanja, in v novembru 1928 je padlo število novih registracij zopet na 52. Posledice krize se kažejo posebno jasno v izbrisu tvrdk, ki je bil leta 1924 še razmeroma nizek in ki je do srede leta 1925 zaostajal za številom novih protokolacij, a ki je v drugi polovici leta 1925 in v letu 1926 protokolacije deloma za večkratno izmerno prekoračil. V marcu 1924 je bilo izbrisanih iz registra na primer 79 tvrdk, v avgustu 1925 je naraslo njih število na rekordno vsoto 558, v oktobru 1926 jih je bilo 153. Po zboljšanju na koncu leta 1927 in v začetku tekočega leta je nastopilo zopet poslabšanje. V novembru tekočega leta so izbrisali 98 tvrdk.

CARINE PROST UVOZ PLUGOV.

Finančni minister je izdal rešenje, po katerem je do 31. marca prih. leta dovoljen carine prost uvoz kompletnih plugov. Ta oprostitvev od plačanja carine velja samo za kompletne pluge v smislu tarifne št. 552., točka 1. carinske tarife in ne za dele plugov v smislu iste tarifne številke, točka 2a in 2b.

• • •

NOV MENCNI IN ČEKOVNI ZAKON.

V »Službenih Novinah« od 14. t. m. sta objavljena zakona o meničnem in čekovnem pravu. Zakona stopita v veljavo leto po razglasitvi, t. j. 14. decembra 1929.

• • •

VINSKI SEJEM V IVANJKOVCIH.

V torek, 18. t. m. se je vršil v Ivanjkovcih letošnji vinski sejem, ki je v vsakem oziru dobro uspel. Prišlo je prilično število kupcev in zanimancev iz vse Slovenije in tudi iz Avstrije. Po prihodu vlakov je goste pozdravil načelnik Vinarske zadruge gosp. Pečlovar, vinski sejem pa je v imenu velikega župana otvoril vladni svetnik dr. Vončina. Razstavljenih je bilo preko 200 vzorcev, večinoma letošnjega pridelka ter je bilo sklenjenih prav lepo število kupčij. Vina so v splošnem obiskovalce prav zadovoljila, zlasti muškata silvanec, laški rizling, burgundec, renski rizling šipon itd. Pri klasifikaciji po strokovnjakih je bilo opaziti, da pri vinih, ki so bila zgodaj trgana, prevladuje kislina, medtem, ko se je pri pozno obranih in dobro pokipelih vinih takoj opazil njih izredno fini okus in harmonični sestav. Vinogradniki so zahtevali za navadna namizna vina 5:50 do 6:50 Din, za najboljša kvalitelna vina pa okrog 10 Din; nekatera šibkejša vina so se tudi ceneje ponujala.

Gospodarska vprašanja v inozemstvu.

(Poročilo g. Gjoke Čurčina, I. tajnika Centrale industrijskih korporacij v Beogradu na zboru dne 29. novembra 1928.)

Ze na zadnjem zboru smo ugotovili, da je pesimizem, s katerim so gospodarski krogi gledali na Društvo narodov, glede gospodarskih vprašanj popolnoma neutemeljen. Uspehi, katere so zastopniki gospodarstva pri Društvu narodov dosegli od zadnjega zboru, so samo še podkrepili to našo ugotovitev. Zato vse one države, ki ne vodijo dovoljno računa o gospodarskem delu D. N. in o njegovem pomenu za celotno svetovno gospodarstvo in potemtakem tudi ne o njegovem pomenu za gospodarstvo posameznih držav in ki se vsled tega tudi ne brigajo za to, da vplivajo na potek teh del, greše in škodujejo svojim lastnim interesom. To velja posebno za nas, kajti pri nas je še vse v razvoju: politika in gospodarstvo, pa nam ni vseeno, na kateri liniji se bode la stabilizirali. Zato nam je, da moramo ob tej priliki ponovno konstatirati, da se naši politični činitelji še ne zavzemajo dovolj, da nam v posameznih organih D. N. preskrbe dostojno mesto, ker nam s tem odvzemajo možnost, da pravčasno vplivamo v prid naše države in njenega narodnega gospodarstva. To velja predvsem za gospodarski komite, v katerem so kot efektivni člani dobili svoj sedež zastopniki Braziliije, Norveške, Indije, Avstrije in Rumunije, dočim smo se mi morali zadovoljiti z dopisnim članstvom. Res nam je bilo obljubljeno, da se bo naše zastopnike kljub temu smatralo za efektivne člane, vendar se to ni zgodilo, ker nas ne pozivajo redno na sestanke, na katerih se odločuje ali pripravlja in obravnava važna gospodarska vprašanja.

Kakor smo že enkrat pojasnili, vse gospodarsko poslovanje D. N. opravljajo za posamezne stroke pristojni organi. Znano je, da je izhodna točka pretežnega dela v gospodarskem oziru bila gospodarska konferenca, ki se je pod okriljem D. N. vršila meseca maja 1927. v Zenevi. Na tej konferenci so se določile načelne smernice glede programa gospodarskega dela D. N. Vlogo gospodarske konference je izza tega časa prevzel posvetovalni komite strokovnjakov vseh gospodarskih panog iz vseh držav. Komite se sestaja vsako leto edenkrat, navadno v mesecu maju. Na svojih sestankih kontrolira poslovanje ekonomskega komiteja, ki obstoji iz 15 efektivnih in 6 dopisnih članov, in obravnava samostojno vsa gospodarska vprašanja bodisi v komisijah, katere sestavlja iz svojih članov, bodisi v mešanih komisijah skupno s strokovnjaki, ali pa tudi v popolnoma strokovnih komisijah ali diplomatskih konferencah. Informacije, obvestila, podatke in vse, kar sicer potrebuje, si oskrbuje ta komite deloma po svojih članih, deloma po tajništvu D. N. preko vlad posameznih držav.

Da bi se ne ponavljalo, se hočemo omejit na današnje stanje gospodarskih vprašanj, o katerih je razpravljal ekonomski komite, čim je dobil za to pooblastilo od posvetovalnega komiteja in od sveta in konference D. N. Ekonomski komitelet si prizadeva, da doseže čim več praktičnih uspehov, ne da bi s tem oviral sistematski in sočasni razvoj ostalih poslov svojega delokroga. Doktrinarna vprašanja so se nanašala na trgovsko politiko in na mednarodne industrijske sporazume. Vsa ostala vprašanja so imela več ali manj praktični pomen.

V trgovski politiki je komite razpravljaj vprašanje klavzul največjih ugodnosti in njihove uporabe, njene izjeme, njene reperkusije na obveze kolektivnih sporazumov in vse one zlorabe, ki se ob njenem lojalnem tolmachenju ne morejo spraviti v sklad. Na prihodnji seji bo komite predložil poročilo s popolnoma izdelano doktrino, ki naj v tem oziru določi enaka pravila in načela.

Kar se liče mednarodnih industrijskih sporazumov, selavlja komite sedaj seznam teh sporazumov, opis njihovega ustroja in njihove pravne podlage. Hkratu sestavlja komite poročilo o konvencijah, ki veljajo glede teh sporazumov v posameznih državah, ako ne prihajajo do izraza samo v zakonodaji, ampak bolj v načinu uporabe zakonov in pravne ter administrativne prakse. Čim zbere komite te dokumente, jih bo izročil nekaterim strokovnjakom, da jih prouče in da tako njihovo mnenje porabi v svoji anketi.

Dasi nas vsa ta vprašanja brez razlike zanimajo, je za nas najpomembnejše še vprašanje kolektivne akcije za znižanje carinske tarife.

Znižanje carinske tarife, čeprav je eminentne praktične vrednosti, se jako ozko veže z vprašanjem trgovske politike in mednarodnih industrijskih sporazumov. Prvi proizvodi, s katerimi se je komite v to svrhu bavil, so bili aluminij in cement. Glede aluminija je nemška vlada poslala vladam glavnih proizvodnih držav vprašanje, ali so pripravljene razpravljati o skupni akciji za ukinitve ali vsaj za znižanje carine za sirov aluminij. Komite je ta predlog za sedaj zavrnil z ozirom na komaj obnovljen sporazum med evropskimi producenti aluminija. Bil je razen tega mnenja, da bi sporazumna akcija, ki bi se omejevala samo edino na carinsko materijo, imela pri tem manj pomena, ker bi se je ne udeležile vse proizvodniške države. Nasprotno pa je bil komite mnenja, da bi taka akcija glede cementa vsled velike disparite v tarifah posameznih držav imela več izgleda na uspeh. Naročil je vsled tega svojim članom in tajništvu D. N., da se informira o možnosti morebitne udeležbe zainteresiranih držav na predhodnem sestanku, na katerem naj bi zastopniki teh držav s tehničnimi tajniki ali brez njih skupno proučili načela in način skupne akcije, odnosno carinske zaščite na cement. Ako bo imela ta poluradna konzultacija uspeh, se bo komite obrnil na svet D. N. s prošnjo, da dovoli, sklicati uradni sestanek. Kakor vidite, komite jako oprezno postopa v smeri svojega cilja. Zato so njegove akcije tem nevarnejše za one države, ki nimajo prilike, da na delo stalno vplivajo, dasi še tako pazno molijo poslovanje. V takih primerih je potrebno, da se naši glede cementne industrije zainteresirani krogi vprašajo za mnenje.

Dve ravno tako pomembni in komplicirani vprašanja, glede katerih komite zbira materijal, se nanašata na premog in na sladkor.

Komite je na podlagi splošnih podatkov o stanju premoga v posameznih državah, katere je dobil od svojih članov, od tajništva in od mednarodnega urada dela, določil sledeči nadaljni način reševanja tega vprašanja: Ena komisija komiteja skupno s strokovnjaki glede premoga prouči vse do sedaj zbrane podatke in ugotovi možnost nadaljnjega dela v tej smeri, da bi pripravila za svet D. N. vse pogoje za sklepanje, je-li in v kateri smeri naj se izvede mednarodna akcija glede premoga. Eksperti se bodo izbrali tako izmed producentov, kakor izmed konzumentov in lo za sedaj po možnosti iz Nemčije, Avstrije, Belgije, Španije, Francije, Anglije, Italije, Poljske, Švedske in Češkoslovaške. Ti eksperti bodo morali poznati vprašanje s strani produkcije in strani konzuma, trgovine in prevoza. Komite zanimajo predvsem sledeče strani problema: Odnosaj med industrijo premoga in ostalih pogonskih sil v obče (»Energiewirtschaft«), posebno v koliko ostala goriva; lignit, mineralna olja itd. konkurirajo premogu in kakšen bo predvidoma bodoči razvoj porabe teh posameznih vrst goriva, je-li mešano ravnotežje med kapaciteto produkcije in možnostjo prodaje začasen ali trajen pojav, vpliv državne interven-

cije na produkcijo, cirkulacijo in razdelitev premoga (carinski režim, ureditev uvoza in izvoza, posredna in neposredna pomoč, prevoz itd.), vpliv politike cen, ki se vodi v posameznih premogovnih državah in oblastih, na razvoj konzuma in prodaje premoga. Komite seveda posebno zanimajo podatki, ki bi mu olajšali ureditev vprašanja produkcije in prodaje. Za to mu je na tem, da prejme podatke le vrste še pred prihodnjim sestankom. Glede vseh vprašanj, ki se nanašajo na delo in delavce v premogovnikih, se bo komite obrnil naravnost na mednarodni urad dela.

Podatke o sladkorju je komite zbral s pomočjo svojih efektivnih in dopisnih članov, s pomočjo mednarodnega inštituta za poljedelstvo in končno s pomočjo producentov na Kubi in na Javi. Poleg vseh teh podatkov, katere je na ta način zbral, hoče še pred razpisom mednarodne konference strokovnjakov naprositi golove specialiste v tem vprašanju, naj preizkusijo in uredijo do sedaj zbrani material in mu pribavijo še nekatere važne podatke, kateri naj bi mu omogočili, da pripravi konferenco s tem večjim izgledom na uspeh. Kakor se vidi, je komite glede tega vprašanja jako oprezen, ker je jako komplicirano in poleg tega posega ne samo v industrijsko, ampak tudi v poljedeljsko produkcijo.

(Nadaljevanje in konec prih.)

Ljubljanska borza.

Tečaj 27. decembra 1928.	Povpr. evanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22 825
Berlin 1 M	13 525	13 555
Bruselj 1 belga	—	7 908
Budimpešta 1 pengö	—	3 991
Curich 100 fr.	994 10	1097 10
Dunaj 1 šiling	7 9903	8 203
London 1 funt	275 92	276 12
Newyork 1 dolar	16 545	16 745
Pariz 100 fr.	22 30	22 30
Praga 100 kron	167 98	168 78
Trst 100 lir	296 55	298 55

Les: Smreka — jelka: hlodi I, II, monte 250—300; brzojavni drogovi 240—260; bordonali merkantilni 300—320; trami merkantilni 250—300; škorete, konične od 16 cm naprej 560—600; škorete, paralelne, od 16 cm naprej 630—680; škorete, podmerne, do 15 cm 490—540; deske-plohi, kon., od 16 cm naprej 500—550; plohi, par., od 16 cm naprej 550—600 Din. Bukev: deske-plohi, naravn., neobrobjeni 490—520; plohi, naravn., ostromobi 750—1000; plohi, parjeni, ostromobrojeni 600—900; plohi, parjeni, ostromobi 1000—1250; testoni 500—530, tavolete 1100—1200 Din. Hrast: hlodi I, II, 500 do 700; bordonali 1200—1400; deske-plohi, neobrobjeni boules 1300—1500; plohi, neobrobjeni merkantilni 1000—1100; plohi, ostromobi (podnice) 1200—1300; frizi 950 do 1150 Din. Drva: bukova 19—21; hrastova 17 do 19 Din. Železniški pragovi: 2 60 m, 14×24, hrastovi 50—55 Din. Ogļje: bukovo za 100 kg 85—90 Din.

Zito: Pšenica: bačka nova: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slov. postaja, plačilo v 30 dneh, promptna dobava 290 do 292 50; bačka nova: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slovenska postaja, dobava v januarju, plačilo v 30 dneh 295—300 Din; bačka nova: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slovenska postaja, dobava v februarju, plačilo v 30 dneh 305—307 50 Din; bačka nova: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slovenska postaja, dobava v aprilu, plačilo v 30 dneh 315—317 50 Din; bačka nova: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slovenska postaja, dobava v maju, plačilo v 30 dneh 320—322 50 dinarjev. — Koruza: ameriška plata koruza: promptna dobava, zacarinjeno Ljubljana 315 50—320 Din. Ječmen: bački: nov, 71 kg, rešetan promptna dobava, plačilo po prejemu blaga 315 50—320. Oves: bački ali slovenski, nov, rešetan, zdrav, navadna vozina 295—300. — Rr: 72 kg, zdrava, rešetana, mlevska vozina 295—297 50 Din. Moka: pšenična Og: nova, fco Ljubljana, pri odjemu celega vagona plačljivo po prejemu blaga 430—435 Din.

Tendence: les: neizpremenjena; deželni pridelki: neizpremenjena.

Zaključki: les: 7 vagonov; deželni pridelki: 2 vagona; drugo: — vagonov.

Dolžnost vsake smotrene trgovske organizacije in tudi vsakega zavednega trgovca je, da širi »Trgovski list« in mu pridobiva nove naročnike!

UPORABA MONOPOLSKEGA POSOJILA.

Finančni minister je izdal na podlagi § 3 zakona o monopolskem posojilu pravilnik za izplačilo državnih obvez iz prejšnjih let. Prvi obrok najelega monopolskega posojila 5.000.000 dolarjev se porabi na sledeč način: 1. za izplačilo dolžnih invalidskih podpor do 31. marca 1928 100 milijonov dinarjev, 2. za izplačilo dolžnih pokojnin do 31. marca 1928 25.000.000 Din, ostanek 150 milijonov dinarjev se bo porabil za izplačilo dolžnih razlik in prevedb po zakonu o državnih uradnikih iz l. 1923. za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. Kolikor se ne bodo izplačale vse obveznosti iz prvega obroka, se bodo izplačale iz drugega.

KAKO SKRBIJO OGRSI ZA SVOJE VODNE CESTE.

Ogrski poljedelski minister je dopisal parlamentu zakonski predlog o vodnotehniških investicijah in drugih vodnogospodarskih odredbah. Predlog daje poljedelskemu ministru pooblastilo, da porabi od proračunskega leta 1928/29 nadalje v 15 letih 57 milijonov pengö za regulacijska dela ob rekah in ob Blatnem jezeru. Regulacijska dela naj se izvedejo ob Donavi, Tisi, Dravi itd. Od skupnega zneska pride na regulacijo Donave 18 milijonov pengö, na regulacijo Tise 11 25 mil. Poročilo pravi, da so v letih 1908 do 1920/26 na podlagi prejšnjega zakona porabili v regulacijske namene 75 2 mil. zlatih kron. Za temeljito regulacijo ogrskih rek bi bil potreben znesek 189 milijonov pengö, katere ogromne investicije pa sedanji finančni položaj Ogrske ne pripuščata. Zato so se omejili vnačrlnu samo na neobhodno potrebna dela, pri čemer so se posebno ozirali na odstranitev ovir na mednarodnih plovbnih cestah Donave in Tise. — Kljub ne ravno bleščočim finančnim razmeram se ogrska vlada za dvig gospodarstva v vsakem oziru zelo trudi in prav veliko žrtvuje.

ZAVAROVANJE.

Zavarovanje je ena najvažnejših gospodarskih potreb in brez zavarovanja ne more biti noben posestnik ali gospodar.

Zlasti potrebuje vsakdo požarno in življensko zavarovanje tako posestnik hiše ali gospodarstva, kakor uradnik, delavec ali kmetovalec. Kdor ima premičnine ali nepremičnine, treba je, da iste zavaruje proti škodi od požara, ker le v tem slučaju mu odškodnina nadoknadi nastalo škodo. Življensko zavarovanje pa preskrbi človeka za starost, ko pride bolezen in oslabelelost, ko odpove delavna in pridobitna moč; to zavarovanje preskrbi tudi sorodstvo zavarovanca za slučaj njegove prejšnje smrti.

So še druge vrste zavarovanja, ki so v isti meri potrebna, kakor: zavarovanje proti telesnim nezgodam, proti škodi od vlomsktatvine, transportno zavarovanje itd.

Za provedbo zavarovanja proti škodi od požara ter življenskih zavarovanj, bodisi za večje ali manjše zavarovalne glavnice, kakor tudi za vse ostale vrste zavarovanja, priporočamo naš najstarejši domači zavarovalni zavod »Croatia«, zavarovalna zadruga, ki je bila leta 1884 ustanovljena od občine svobodnega in kraljevskega glavnega mesta Zagreba, je tedaj več kot 45 let star zavod.

Zavarovalne vsote v vseh poslovnih panogah znašajo danes pri »Croatiji« preko 9 milijard dinarjev.

Število združnih članov znaša okoli 100.000.

Jamstvena sredstva zavoda znašajo okoli 80 milijonov dinarjev.

Centrala »Croatiae« nahaja se v Zagrebu, Marovska ulica št. 1, v lastni palači.

Podružnice in glavna zastopstva so v sledečih mestih: Banjaluka, Beograd, Dubrovnik, Ljubljana, Maribor, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Split, Subotica, Šibenik, Veliki Bečkerek.

Lastne svoje zgradbe ima »Croatia« v Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Osijeku, Subotici in Banjaluki.

Iz predsedstvenega poročila Zbornice TOI.

(Iz poročila, ki ga je podal zbornični predsednik g. Ivan Jelačin v plenarni seji dne 5. t. m.)

(Nadaljevanje.)

Monopolne zadeve.

Za ureditev prometa z monopolskimi predmeti, je bilo izdanih več pravilnikov. Največ protestov je v krogih interesentov izzval pravilnik o velikoprodaji soli, ki je bil izdan na podlagi čl. 81. finančnega zakona in objavljen v »Uradnem listu« z dne 30. julija. O tem vprašanju smo že na zadnji plenarni seji podrobno razpravljali. Zbornica je za to v zmislu sprejetih sklepov ponovno posredovala pri upravi državnih monopolov in pri drugih merodajnih oblastih, da se določbe glede maksimiranja prodajne cene soli, kakor tudi odredbe glede rajoniranja prometa s soljo izpremenijo v zmislu naših predlogov in zagotovi oskrba Slovenijo z mineralno in uvede prodaja živinske soli. Monopolna uprava je zavzela napram našim predlogom povečini odklonilno stališče.

Nadalje je bil izpremenjen pravilnik v denaturiranju soli, izdan nov pravilnik za petrolejski monopol in za umetne užigalnike, ki pa trgovske prometa ne tangirata.

Prometne razmere.

Zbornica si je tekom celega polletja, od kar je v juliju nastopilo trajno kritično pomanjkanje vagonov, prizadevala z osebnimi in pismenimi intervencijami, da izdejstvuje izboljšanje dotacije ljubljanske direkcije s praznimi vagoni. Zadevo je spravila v razpravo tudi na izvoznikiškem kongresu in pozneje na vseh važnih konferencah. Opozorili smo predsedstvo vlade na dejstvo, da po cele tedne interesenti niso dobivali nikakih vagonov za prevoz blaga in da morajo rudniki vsak moment obrate ustavljati. Naročila praznih vagonov so v letošnji sezoni radi pojačanih potreb pressegala za 50 do 100% normalno potrebo, to pa predvsem radi velikih zastankov in dobavah. Položaj se je glede vagonov šele v drugi polovici meseca novembra nekoliko izboljšal tako, da je bilo kritje naročil praznih vagonov mogoče v večjem obsegu.

Za vozno-redno konferenco, ki se bo vršila dne 6. decembra je zbornica potom ankete nabrala predloge in jih dostavila direkciji. Po osnutku novega voznega reda ima ostati število vlakov in po večini tudi njihova lega neizpremenjena. Zboljšane bodo nekatere zveze preko Zidanega mosta in Karlovca. Glede voznega reda na progih Grobelno—Rogatec—Krapina definitivna odločitev še ni padla, ker se pričakuje, da bo nova železnica otvorena s 15. marcem, torej še pred uveljavljenjem novega voznega reda, ki bo potem sestavljen po potrebah priključkov v Grobelnem in v Krapini.

Zbornica je intervenirala glede otvoritve železniškega prometa preko Hodoša in Dolnje Lendave z Madžarsko pri ministrstvu zunanjih zadev in prejela te dni obvestilo, da je vprašanje stavljen na dnevni red prihodnje konference z Madžarsko. V zadevi povišanja zakupnin za železniška skladišča je zbornica dosegla, da je generalna direkcija načelno sklenila, da bo v ozira vrednih primerih na prošnjo interesentov znižala zakupnino do 40% izpod tarife.

Glede prometnega trikota v Zidanem mostu pričakujemo razpis oddaje del v najkrajšem času. Predloženi so tudi že detajlni načrti za zgradbo drugega tira Zidani most—Zagreb in za zgradbo železnice St. Janž—Sevnica. Podrobni načrt proge Kočevje—Vrbovsko se izdeluje in ima zbornica zadevo v stalni evidenci.

Radi izrazito tujsko-prometnega značaja celega zborničnega področja polaga zbornica veliko pažnjo tudi razvoju vseh ostalih panog prometa. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da avtobusni promet v zborničnem okolišu v zadnjem času zelo živahno napreduje. Poštna uprava sama vzdržuje sedem stalnih prog v dolžini 220 km. Poleg

Vi zaslužite,

Razpečuje v kraljevini SHI Fran Ksav. Lešnik, Maribor, Cankarjeva 25

če imate
MAGGI jeve izdelke za juhe
stalno v zalogi!

tega obstoja še nad 30 celoletnih rednih autobusnih potniških zvez, ki so deloma v upravi mestnih občin, deloma pa zasebnih podjetnikov. Poleg njih obratuje v poletni sezoni tudi več sezonskih prog na Gorenjskem, v Savinjski dolini ter med zdravilišči in letovišči.

Po otvoritvi javnega prometa oddajne in prejemne radio-postaje v Domžalah 28. oktobra se je tudi radio-promet v Sloveniji začel živahneje razvijati. Danes štejemo na področju ljubljanske poštne direkcije že nad 3100 prijavljenih naročniških postaj za radio-promet.

Po zadovoljivih rezultatih civilnega zračnega potniškega prometa med Beogradom in Zagrebom se je pričela zbornica ponovno zanimati za zgradnjo aerodromov v Ljubljani in Mariboru ter podaljšanje zračnih prog do obeh mest in vzpostavitev zvez z inozemskimi zračnimi linijami.

Z definitivno oddajo dobav telefonskih kablov za mednarodni promet, ki se imajo položiti preko zborničnega področja od Zagreba preko Sevnice, Zidanega mosta, Celja in Maribora do Št. Lje, stopa vprašanje priključitve Ljubljane na kabelsko mrežo v odločilni štadij. Zbornica je zato intervenirala, da se načrt kabelske mreže dopolni in v njega vključi tudi Ljubljana ter s tem omogoči neoviran mednarodni telefonski promet.

Finančne in carinske zadeve.

Poleg že navedenih spomenic glede oblastnih davščin je omenili zbornično predstavko, s katero smo opozorili oblastne samouprave na novo izdatno višjo obremenitev trgovine po novem davčnem zakonu s prošnjo, da se to pri odobravanju občinskih in okrajnih doklad primerno upošteva, ker je računati, da večina teh jedinic pri sklepanju proračunov ne bo imela zadostnega pregleda o novi podlagi za odmero doklad. Nadalje je zbornica intervenirala pri delegaciji ministristva financ, glede pobiranja tantijemnega davka, ki je bil z novim zakonom ukinjen, od tantijem izplačanih po 1. aprilu t. l. Istotako je zbornica naslovila vlogo na ministristvo financ, da se prizna pri odmeri družbenega davka po novem davčnem zakonu odbitnost samoupravnih davščin, ker je poslalo to vprašanje vsled nekaterih odredb pravilnika, ki so v nasprotju z zakonom, sporno. Končno naj omenim še zbornično vlogo na generalno direkcijo davkov, da se izjednačenje državnih, kakor tudi samoupravnih trošarin pospeši, ker povzroča tiho-lapstvo, ki se razvija sedaj preko nezavarovanih oblastnih mej, nevzdržne razmere. Predlagali smo tudi, da se za mesto Ljubljano postavita za odmero davkov z ozirom na veliko število cenitov dva davčna odbora, a za rešavanje pritožb na za vsako oblast po en reklamacijski odbor.

Med mnogobrojnimi odredbami s carinske stroke je za naše poslovne kroge posebno važna odredba glede računanja tare pri pobarvanih lesenih sodih in železnih bobnih, katerih se po prvotni naredbi ni priznavalo za običajno embalažo in se je vsled tega carinilo blago po bruto-težini in to večinoma po višji postavki za embalažo, kar je zelo zadevalo import surovin in polfabrikatov. Važna je tudi odredba, da se nedelje in prazniki ne računajo v tridnevni ležarine prosti rok. Glede zgradbe carinarne v Ljubljani so se vršile ponovno ankete ter se je prve dne 6. septembra udeležil generalni direktor carin dr. K. Šmid. Ponovne zbornične akcije za vzpostavitev ukinjene celjske carinarne niso imele zaželjenega uspeha.

Strokovno šolstvo.

Glede obrtnega in trgovskega nadaljevalnega šolstva sta izdelana dva osnutka pravilnika, ki naj bi veljala za Slovenijo. O teh pravilnikih, od

katerih je enega izdelala zbornica, so se vršile ankete ter je glede vprašanja ureditve pouka že dosežen sporazum. Preostaja torej še ureditev vprašanja organizacije uprave in sistemizacije vzdrževanja, da se postavi do šolstva, ki je sedaj vedno v prekerem položaju, na solidno materialno podlago. Za organsko ureditev strokovnega šolstva je važno, da je ministristvo trgovine in industrije izdalo pravilnik o državnih strokovno-obrtnih šolah, pravilnik o državnih obrtnih šolah za delovodje in pravilnik o tehničnih srednjih šolah. Pri izdelavi osnutkov teh pravilnikov je imela tudi zbornica priliko sodelovati. Zbornica je stavila dopolnilne predloge, posebno glede olajšav za absolvente šol pri nastopu samostojnega obrta, nadalje glede pogojev za ustanovitev strokovne in delovodske šole, dobe in ureditve teoretičnega in praktičnega delavnškega pouka, predpogojev za sprejem kakor tudi glede usposobljenostnih klavzul v odhodnih izpričevalih. Pravilnika v uveljavljeni obliki ustvarjata možnost, da ob zadostni državni dotaciji dobimo moderno urejene dve- do štiriletne strokovne šole za razne stroke odnosno eno- do triletno tečajne, odgovarjajoče stvarni potrebi in urejene tako, kakor zahtevajo naše specialne gospodarske prilike in načela modernega strokovnega pouka. (Koniec prihodnjic.)

Trgovina.

Gospod Avram Mandil, trgovski agent, namerava osnovati v Beogradu agencijo ter prosi, da bi se na njega obrnila lukajšnja podjetja, ki bi želela imeti v Beogradu svojega zastopnika. Naslov: Avram Mandil, Beograd, Ulica Despola Đurđa 7.

OBRAMBNI BOJ NEMŠKE ČEVljAR-SKE INDUSTRIJE.

Državna zveza nemške čevljarske industrije je vpsolala nemškemu državnemu gospodarskemu ministristvu spomenico za višjo zaščitno carino na čevlje. Obrača se v prvi vrsti proti češkoslovaški konkurenci, koje pomnoženi uvoz je posebno nevaren; češkoslovaška čevljarska industrija dela s cenejšo surovino, z manjšimi mezdami in z zmernimi socialnimi bremenii. V Nemčiji ni mogoče doseči z racionalizacijskimi odredbami pocenjenja nabavnih stroškov in tem večjega znižanja prodajnih cen. Slednjič pravi spomenica, da so se skoraj vse druge države skušale ubraniti tuje konkurence s primerno carino ter so s tem delali nemškemu eksportu velike sitnosti. Tudi sicer se v Nemčiji slišijo splošne pritožbe proti tuji konkurenci, v prvi vrsti proti češkoslovaški.

RAZNO.

Bodočnost mednarodnega jeklenega kartela. Na zadnji seji jeklenega kartela so govorili tudi o njegovem nadaljnjem obstoju. Dosedanji dogovori potečejo sicer šele 31. decembra 1931, a prvi odpovedni rok so določili svoj čas na oktober 1929. Sicer so v krogih mednarodnega kartela prepričani, da se tega odpovednega roka ne bo nihče poslužil, vendar se je izrazila misel, da se je izkazala rekonstrukcija mednarodnega jeklenega kartela za potrebno. Posebno Nemčija je nastopila s prodajnimi zahtevami, ki so v prvi vrsti v zvezi z reparacijskim vprašanjem. Ni še splošno znano, če bodo tudi drugi člani kartela stavili kakšne zahteve. Pač pa so se dogovorili, naj pripravijo posamezni člani kartela predloge glede rekonstrukcije jeklene zveze in naj jih predložijo na pomladanski seji.

Trgovina konoplje v Jugoslaviji ni v zadnjem času nič živahna.

Pridelek ameriškega bombaža znaša po zadnji cenitvi 14,373.000 bal.

Angleška obrestna mera 4½% se najbrž ne bo mogla vzdržati in pričakujejo v bližnjih tednih zvišanja.

Borza dela v Mariboru. Od 16. do 22. decembra t. l. je iskalo dela 83 moških in 40 žensk, službenih mest je bilo 71 praznih, delo je dobilo 23 moških in 33 žensk, odpolovalo jih je 24, odpadlo 45 in koncem tedna je ostalo v evidenci še 696 oseb. Od 1. januarja do 22. decembra pa je dela iskalo 8865 oseb, 4594 službenih mest je bilo prosljih, delo je dobilo 3261 oseb, 1906 jih je odpolovalo, 3002 pa jih je odpadlo.

Pri borzi dela v Mariboru dobijo delo: 4 hlapci, 5 majarjev, 3 mizarji, 2 strojnika (za parno žago in opekarno), 3 čevljarji, 1 mesar, 2 čevljarja za Ivornico v Zemunu, 1 mlinar, 3 vrlnarji za južno Srbijo — več vajencev (kovaške, čevljarske, lapelniške, mizarjske, pekovske in kolarske obrti.) in tudi 7 kmečkih dekel, 6 služkinj, 6 kuharic, 1 sobarica, 1 gospodinja za župnišče v Bosno, 1 podnatakarica, 1 perf. servirka, 1 plačilna natakarica, 25 šivilj za perilo, 1 šivilja za perilo, 1 šteparica gornjih delov čevljev, 1 perf. likarica, 1 trgovska poslovodkinja, 2 varuški, 1 vzgojiteljica, 2 šiviljski vajenki.

Rusi in Angleži. Izdajatelj »English Review« Ernest Rannaut je izjavil v pogovoru o možnosti obnove gospodarskih stikov Anglije z Rusijo, da je v teku leta ruska vlada sporočila, da bi v Moskvi z veseljem pozdravili odposlanstvo britanskih industrijcev in trgovcev ter da bi mu dali vse možnosti orientacije. On sam je prevzel tvoritev tega odposlanstva. Iz zagotovil sovjetskih zastopnikov v Parizu je razvidno, da Rusija britansko financno takorekoč vabi, naj prevzame vodstvo pri finančni obnovi Rusije. Gre za kapital v skupnem znesku 460 milijonov funtov. Velikanska vsota. A saj je tudi država velikanska. — Predsednik Anglo-Russian Consolidated Coe pravi, da je pričela njegova družba s pogajanjii s sovjetskoruskim koncesijskim odborom. Gre za gotove koncesije glede produkcije premoga in rud.

Konjunktura na Poljskem se je nekoliko poživila.

Zaški hmelj se je v začetku decembra dobro prodajal; cene 1700 do 1850, dalje 1600 do 1700, 1500 do 1600 in 1400 do 1500 Kč pro 50 kg ekskl. 2% prometnega davka.

Egiptski pridelek bombaža znaša 3 milijone 230.000 met. stotov, za 500.000 met. stotov ali za 16% več kot lani, in se je popolnoma približal povprečnosti zadnjih petih let s 3.240.000 met. stotov.

DOBAVA, PRODAJA.

Nabava 15.000 kg bencina. Direkcija pošle in telegrafa v Ljubljana razpisuje drugo pismeno dražbo za dobavo 15.000 kg bencina. Dražba bo dne 15. januarja 1919 ob 11. uri v pisarni pošlne direkcije v Ljubljani, Sv. Jakoba trg 2, soba štev. 42. Jamčevina (5% ali, če je inozemec 10%) se mora položiti najkasneje do 10. ure na dan dražbe pri pomožnem uradu pošlne direkcije v Ljubljani, soba štev. 41, kjer se lahko vpogledajo in kupijo tudi pogoji.

Dobave. Gradbeno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 4. januarja 1929 ponudbo glede dobave 6100 kg ploščatega in kolnega železa, 1200 kg T-železa in 5 kg angleškega cina ter glede dobave vijakov, podložnih plošč, pločevine, nosilcev in ležišnih kroglic; do 8. januarja 1929 glede dobave fiskovin. — Saobračajno-komercijelno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 14. januarja 1929 ponudbe glede dobave električnih ročnih svetilk, žarnic in elektrolita. (Pogoji so na vpogled pri omenjenih odeljenjih). — Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 5. januarja 1929 ponudbe glede dobave 150 q negašenega apna, 40 komadov borovih plohov in 200 q portland cementa; do 7. januarja 1929 glede dobave 55 m³ borovih plohov; do 10. januarja 1929 glede dobave 1 blagajne; do 16. januarja 1929 pa glede dobave plošč in vijakov. — Direkcija drž. rudnika Bukinje, pošla Kreka, sprejema do 5. janu-

arja 1929 ponudbe glede dobave 80.000 kilogr. portland-cementa; do 15. januarja 1929 pa glede dobave 1 sesaljke. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: dne 2. januarja 1929 pri Upravi drž. monopolov, ekonomsko odelenje v Beogradu, glede dobave 75.000 komadov kartonskih škalljic. — Dne 4. januarja 1919 pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave pil; dne 5. januarja 1929 glede dobave žičnih žeblic; dne 9. januarja 1929 glede dobave raznega električnega materijala. — Dne 4. januarja 1929 pri Direkciji drž. železnic v Sublici glede dobave tehničnega materijala; dne 10. januarja 1929 pa glede dobave konstrukcije lokomotivske okrelnice. — Dne 5. januarja 1929 pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede oddaje kolodvorske restavracije v Sarajevu v zakup; dne 11. januarja 1929 glede oddaje bufela v Gbeli v zakup. — Dne 8. januarja 1929 pri Upravi barulane v Kamniku glede dobave 30.000 kg trinitrotoula. (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled). — Dne 3. januarja 1929 se bo vršila pri Glavnem sanitelskem slagališu v Zemunu ofertalna licitacija glede dobave 1000 komadov zdravniških in 1000 komadov bolniških plaščev; dne 8. januarja 1929 glede dobave 6000 komadov slammic; dne 10. januarja 1929 pa glede dobave 5000 komadov zabojev in 5000 melrov irakov. (Pogoji so na vpogled pri omenjenem slagališu.) — Dne 5. januarja 1929 se bo vršila pri Mašinskem odelenju Direkcije državnih železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede dobave 3100 komadov kaučukastih zagvozdic in 400 komadov kavčukastih obročkov; dne 14. januarja 1929 pa pri saobračajno-komercijelnem odelenju glede dobave raznih fiskovin. — (Pogoji so na vpogled pri omenjenih odeljenjih.)

Dobave. Mašinsko odelenje Direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 4. januarja 1929 ponudbe glede dobave 100 komadov brezovih mel in 100 kg Anker-malic. — Gradbeno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 4. januarja 1929 ponudbe glede dobave 11.500 komadov zidne opeke, 1700 komadov srečne opeke in 45 komadov žebakov. — (Pogoji so na vpogled pri omenjenih odeljenjih). — Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 31. decembra t. l. ponudbe glede dobave 2500 kg tračnih žeblic, 100 omotov krovne lepenke, žice in kabljev, 1500 komadov hrastovih pragov, medenine in 100 komadov rudarskih sekir; do 4. januarja 1929 pa glede dobave 150 komadov karbidnih svetilk. (Pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani).

TRŽNA POROČILA.

MARIBORSKI BOŽIČNI TRG DNE 22. DECEMBRA 1928.

Na trgu je bilo 102 s slanino in svinjino, 4 s krompirjem in 4 s sadjem naloženih voz. Slaninarji, kakor tudi domači mesarji, so ostali pri cenah od pretečenega tedna.

Perutnine in domačih živali je bilo okoli 1200 komadov. Cene so bile precej visoke — one puranom pa 60—200 Din za komad, domači zajci so se prodajali po 15—25 Din komad.

Na trgu je bilo tudi mnogo divjačine in rib. Cene so bile divjim zajcem 45—50 Din, fazanom 40—45 Din za komad oziroma zajcem 20 do 30, mladim pa 6—8 Din za kg. Morškimi ribam 20 do 30, domačim karpom pa 30 do 35 Din za kg.

Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, cvetlice, božična drevesca. Cene krompirja, kakor tudi zelenjavi so bile obične, sadje (jabolka in hruške) se je prodajalo po 4 do 12 Din za kg, limone po 1 do 150 Din, oranže 1 do 3 Din za komad. Druga zelenjava in sadje se je prodajalo po obični ceni. Cvetlice po 1 do 7 Din za komad. Božična drevesca po 5 do 200 Din za komad.

Lončena in lesena roba se je prodajala po 1 do 100 Din, brezove melle po 250 do 7 Din za komad.

Seno in slama na mariborskem trgu. V ardo, 19. decembra so kmetje pripeljali 12 voz sena in 5 voz slame, v soboto, 22. decembra pa 12 voz sena in 4 voze slame na trg. Cene so bile senu 135 do 165 Din, slami 60 do 75 za 100 kg.

Ivan Hribar:

160

Moji spomini.

51. Preiskava mojega županskega poslovanja.

Kakor sem omenil v poglavju 44., potekla je iz inicijative deželne odbornika dr. Evgena Lampeta misel, da bi utegnili preiskava mojega županskega poslovanja spraviti na dan kaka nečastna dejanja. Deželni odbor je po njegovem predlogu odredil takšno revizijo. Deset uradnikov je poveril s to nalogo. Ti uradniki sedeli so na mestnem magistratu od 13. novembra 1913. do 23. junija 1914. leta ter so pregledali vse knjige in prebrskali vse spise. Da so bili rednemu uradovanju mestnega magistrata v veliko nadlego in oviro, ker so mestno uradništvo zadrževali pri delu, je jasno ko beli dan.

In kakšen je bil uspeh vsega tega zato čisto nepotrebna dela, ker je deželni odbor računске zaključke mestne občine že bil vsako leto spravi pregledal in odobril? »Kričalo se je« tako je ugotovil župan dr. Ivan Tavčar v »Slovenskem Narod«, »da so se vršile na magistratu defraudacije in da se je ravno zaradi teh defraudacij v prvi vrsti odposlala revizija v mestno hišo.« — Facit vse preiskave je pa bil, da se je v vsej tej dobi našla razlika ene krome in petdesetih vinarjev, ki se po nekem nepojasnjenem naključju niso bili uknjižili. Toda — o, groza! Še to se je zgodilo v dobi, ko sem jaz bival na dopustu v Cerkljah. Sicer vsa mnogoštevilna komisija ni mogla v mestnem gospodarstvu v moji dobi zaslediti niti najmanjše nepravilnosti. Nikari že defraudacij. želja po katerih je menda motila dr. Lampetovo spanje.

Revizijska komisija je seveda o svojem delu morala dati obračun. Zgodilo se je to s poročilom, ki ni obsegalo nič manj ko 338 strani. Z velikim tamtamom je začel »Slovenec« priobčevati to, po svoje zavito poročilo. Župan dr. Tavčar zavrnil je »Slovenčev« navedbe iz tega poročila in njegove zaključke s pekočo satiro v sijajnem odgovoru, ki je izhajal v št. 130—140 »Slovenskega Naroda« od 10. do 23. junija 1914.

Zares, redko se je za kako manj plodno, kakor je bila ta, od dr. Lampetove muhavosti uprizorjena stvar, potrosilo več dragocenega časa in porabilo več črnih! Redko se je pa tudi kaka revizijska komisija tako osmešila, ko revizijska komisija deželne odbora. Ker je na podlagi njenega poročila celo »Slovenec«, ki je gotovo kar koprnel v mrzličnem pričakovanju, da se mi dokaže vsaj kaka nepravilnost, ako že ne nepoštenost, sam zapisati moral, »da ni nikdar trdil, da so se na magistratu godile kake nepoštenosti,« vidno je, kako je bilo za lase privlečeno vse, kar se je v tej zadevi storilo.

Bilo bi odveč govoriti o tej reviziji obširneje. Saj se je izpodtikala nad neko mojo odredbo, ki je pomenila višek previdnosti in preglednosti. Da ne leži neporabljeni denar brez obresti v mestni blagajnici, bil sem namreč odredil, da se mora sproti nalagati v Mestno hranilnico. Zaradi lažje kontrole in večje preglednosti pa sem predpisal, da mora vsak fond imeti svojo hranilno knjižico. Kadar sem se hotel jaz ali pa revizijska komisija občinskega sveta prepričati, če je ves denar tega ali onega fonda nedotaknjen, treba jej je bilo le vzeti v roke dotično hranilno knjižico in se prepričati, če se skupni znesek njenih naložb vjema s knjižnim saldov. Enostavnije manipulacije in priprostejše ter preglednejše kontrole si torej ni mogoče misliti.

Ta uredba deželnih revizorjev pravzaprav nič brigala ni. Imeli so le ugotoviti, če ni vsled nje nastala kaka nepravilnost. Toda famozni ti revizorji so se spustili vendarle v njeno kritiko. In, risum teneatis amici! — (ne smejte se, prijatelji!) povzpeli so se do trditve, da bi bila stvar preglednejša, ko bi preostanki vseh fondov bili naloženi na eno samo hranilnično knjižico!

Dr. Tavčar, ki je sicer usposobljenost deželnih revizorjev v člankih, katerih sem se dotaknil, izredno duhovito ocenjeval, dal se je od njih v tej zadevi — ne vem iz kakšnega vzroka — vendar speljali na napačno pot. Storil je tako, kakor so ti možje navetovali. In kakšne so bile posledice? — Take, da o njih rajše ne govorim. Le toliko moram izdati, da so dajale dr. Tavčarju možnosti in povoda za velikodušnost, dasi bi bil gotovo srečnejši, ko bi mu je vršiti ne bilo potreba.

Po povedanem ni čuda, da je »Slovenec«, ki je meseca junija 1914. jel priobčevati večkrat omenjeno revizijsko poročilo, to priobčevanje ustavil že v 149. številki z dne 4. julija istega leta. Meni, nad čegar glavo je dr. Lampe zbiral žerjavico, pa je potek preiskave bil v največje zadovoljstvo. Saj je nad vse jasno pokazal, da je moje župansko poslovanje bilo v vsakem oziru pošteno.

52. Retrospektivne ugotovitve.

Prvi del svojih spominov narekoval in pisal sem — kadar mi je ravno od poklicnih opravil preostajalo časa — v letih 1912—1914. Na kronološki red nisem pazil, temveč sem narekoval odnosno zapisaval — kakor to kažejo marginalije — tvarino tako, kakor mi je tega ali onega dne prišla na misel. Kolikor je bilo mogoče, razporedil sem jo časovno šele, ko sem se bil odločil, da spomine izdam že sedaj.

V dobi, katere se ti spomini tičejo, živeli smo v stisnjenih razmerah v nam tuji in sovražni državi. Za vsako malenkost morali smo se — dasi so bile določbe ustave za nas — krepko boriti. Zlasti to velja glede narodnih pravic in jezikovne veljave. Boj za te največje dobrine vsakega pravilno usmerjenega človeka bil je zato težak, ker je v Avstroogrski politična etika bila le teoretsko znan pojem. Naš tozadevni boj bil je torej idealen par excellence in smo se zato podajali vanj s fanatičnim navdušenjem, kakršnega sedanje pokolenje niti pojmiti ne more. Uspehov smo v tem boju dosegali le težko in še to le pičlih.

V zadevah občne prirode, če niso bile v zvezi s tem za nas kardinalnim vprašanjem, tedaj ne »politicum«, dalo se je tudi v Avstriji kaj doseči. Treba je bilo le krepke volje in vztrajnega pritiskanja. Samo Nemci, in do neke meje Poljaki, bili so v srečnem položaju, da je država materijelne dobrine kar nosila za njimi. To pa zopet iz političnih ozirov, da jih nasproti državljanom drugih narodnosti gospodarsko okrepi.

Razmere so se med tem vsled izida svetovne vojne tako temeljito izpremenile, da tega, ko sem svoja narekovanja in zapise končaval, nisem slutiti mogel. Marsikaj, za kar je po dotodanjih izkušnjah bilo potreba še hudih in dolgotrajnih bojov, padlo nam je v naši novi državni zvezi kot zrel sad v naročje. Tako je jezikovno vprašanje bilo dne 1. decembra 1918 mahoma rešeno. In slovensko vseučilišče, za katero bi bilo v Avstriji treba še neznanskih naporov, ki bi bili absorbirali naše najboljše moči, dobili smo takorekoč kar čez noč.

Glede na te izpremenjene razmere treba je, da pod konec te knjige podam neke ugotovitve, ki naj dopolnijo moje zaključne besede o eni in drugi stvari. Pri tem bom sledil posameznim poglavjem knjige.

1. Mestna hranilnica ljubljanska ne daje mestu še do sedaj nikake neposredne koristi, dasiravno smo že v dobi mojega županovanja pričakovali, da bo mestna blagajnica kmalu začela od nje prejemati statutarične preodkaze. Vzrok temu so po eni strani visoke hranilne vloge, ki zahtevajo primerno velikega rezervnega fonda, po drugi pa okolnost, da sta njena in mestna uprava le preradi ustrezali vladnim vabilom, naj porabita hranilne vloge za kupovanje obligacij avstrijskih vojnih posojil, ki so seveda prišle ob vso veljavo.

2. Mesto Deželne hipotečne banke, kakršne ustanovitev sem svojedobno jaz v deželnem zboru pred-

lagal, ustanovila je Slovenska ljudska stranka Deželno banko. Ta banka je previdno in uspešno poslovala. Ob prevratu je imela vso verjetnost nadaljnega ugodnega razvoja. S suspenzijo deželne uprave kranjske je pa ta denarni zavod prišel v odvisnost od države. Pri letu se neki politiki dosegli, da se je izpremenil v »Hipotekarno banko jugoslovanskih hranilnic«. — To bi sicer ne bilo nič napačnega, ko bi se bilo pri stvari vseskozi tako postopalo, kakor je zahteval interes delničarjev, med katerimi je bilo tudi premoženje bivše dežele Kranjske. Temu pa ni bilo tako. Osrednja vlada je marveč izvolila tak postopek, da sem ji s protestom, ki sem ji ga podal kot pokrajinski namestnik, že naprej označil, da to popelje k propasti banke. Ta moj protest in vsa opozorila niso nič izdala: danes je pa banka res v likvidaciji.

3. Kako velika škoda je, da se niso sezidale mehanske delavnice državnih železnic v Ljubljani, vidno je prav nazorno sedaj. Saj bi ne bile prišle v prid le mestu, katerega prebivalstvo bi se bilo znatno pomnožilo, temveč — in to še prav posebno — železnični upravi sami. Ker je bil svet zanje kupljen, načrt pritržaskem železniškem ravnateljstvu že gotov, bila bi se, ko bi se bil za mano še kdo zanimal za stvar, morebiti njihova izgradnja dosegla. Sedaj seveda za dolgo časa ni misliti na to. Zaradi bližine zagrebških delavnic je celo verjetno, da naša sedanja železniška uprava sploh nikdar na njihovo izgradnjo pristala ne bo.

4. Nekaj podobnega je, kar se tiče prezidave in razširjave glavnega kolodvora v Ljubljani. Južna železnica se je bila udala, da izvrši ob troških treh milijonov kron takšno prezidavo in razširjavo, ki bi bila odpravila vsaj glavne nedostatke. Med drugim so bili projektovani tudi otočni peroni, torej nekaj, kar bi bilo za varnost osebnega prometa in za hitrejše njegovo vršitev prav posebnega pomena. Teh del Južna železnica zato ni izvršila, ker ni bilo nikogar, ki bi jo bil spominjal prevzetih obvez in z ličnim pritiskom skrbel za to, da jih izpolni. Sedaj seveda na prezidavo kolodvora še dolgo ne bo več misliti mogoče.

5. V ministerstvu za javna dela bili so merodajni referentje, odkar je prišel minister von Ritt z najboljšimi vtisi s svojega poletnega bivanja v Bohinjski Bistrici nazaj, našemu pokretu za povzdigo tujskega prometa jako naklonjeni. K temu je prišla še okolnost, da je kmalu postal njihov šef česki rodoljub Trnka. Prav škoda je zato, da so po mojem odhodu z mestnega magistrata v Ljubljani, naenkrat prenehala vsa nadaljnja posredovanja glede prispevkov za sezidavo razglednega stolpa na šišenskem vrhu in za preuredbo gradu in napravo električnega dvigala nanj. Vsaj razgledni stolp bi bil lahko že stal v dobi, ko se je začela svetovna vojna. Sicer je zame jako razveselilno, da danes merodajni faktorji njega potrebo in privlačno vrednost spoznavajo.

Preuredba gradu in dvigala bi seveda ne bila mogoča v štirih predvojnih letih. Vendar bi bilo lahko prišlo do začetnih del, katere sem jaz po načrtih, ki jih je bil izdelal gradbeni asistent Ivan Zemljich, že imel za razpis pripravljena. Ali bo kdaj, koneha stanovajska mizerija, občinsko zastopstvo poseglo nazaj po mojem projektu, ne vem; glede na velikopoteznost, ki danes vlada v ljubljanski mestni upravi, potem glede na energično zasledovanje opleševalne akcije in pa na pojmovanje važnosti Ljubljane, kar vse se prav razveseljivo opaziti zamore, pa nisem izgubil še vse nade. Morebiti se merodajni faktorji občinske in oblastne uprave ogrejejo za izpremenjeni projekt, o katerem govorim v II. knjigi svojih spominov.

6. Vseučilišče rodila nam je nova situacija, ko smo po končani vojski mogli naenkrat glede svojega šolstva odločati sami. Vendar mora mene in vse one tovariše, ki so v vseučiliškem odseku z mano vred s tako vnemo in neutrudljivostjo delovali za uresničitev naše želje po dosegi lastnega najvišjega učnega zavoda, navdajati z zadovoljstvom zavest, da je naš trud imel dokaj uspeha.

(Konac prihodnjšč.)

Ustanovljeno 1852.

TEOD. KORN

LJUBLJANA

POLJANSTA CESTA ŠT. 8

(preje Henrik Korn)

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar.

Instalacija vodovodov.

Naprava strelovodov.

Kopališke in klosetne naprave.

CENTRALNA KURJAVA

Izdelovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve in lito rafiranih ambalaž.

R. WILLMANN

STROJNO PODJETJE

LJUBLJANA, SLOMŠKOVA ULICA ŠT. 3

Izdeluje različne vrste strojev za lesno industrijo, transmisijske naprave, tovarna dvigala vseh vrst, robraste sovi iz kovanega železa. Prevzema projektiranje in opremo različnih mehaničnih naprav ter izvršuje vsa v strojno stroke spadajoča dela in popravlja točno, solidno in po možnosti najhitreje.

LJUBLJANA - GREGORČIČEVA ULICA 23 - TEL. 2552

TISKARNA MERKUR

TRG.-IND. D. D.

SE PRIPOROČA
ZA TISK VSAKOVRSNIH
TISKOVIN ZA TRGOVCE, OBRTNIKE,
INDUSTRIJCE IN URADE.
LASTNA KNJIGOVESNICA.

Hotel „Mariborski dvor“
A. OSET, MARIBOR
Auto-garaje. Kopalnice.
Moderne sobe. Klubove sobe.
Telefon 302

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Točna in solidna
postrežba!

Zahtevajte cenik!

No oletna voščila in
inserterate sprejema
uprava
„Trgovskega lista“ do
sobote 29. t. m. opold.